

'Geschreven met chirurgische precisie en messcherpe intelligentie'

- ELIZABETH GILBERT

Avni Doshi

Verbrande suiker

XANDER

ROMAN

Ik zou liegen als ik zou zeggen dat ik nooit plezier heb beleefd aan de ellende van mijn moeder.

Als kind leed ik door haar toedoen en alle pijn die zij daarna doormaakte kwam me voor als een soort terugbetaling; het opnieuw in evenwicht brengen van het universum, waar de rationele orde van oorzaak en gevolg in balans zijn.

Maar nu kan ik de stand niet meer gelijkmaken.

De reden ervoor is eenvoudig: mijn moeder is vergeetachtig en daar kan ik niets aan veranderen. Er is geen enkele manier om haar zich de dingen te laten herinneren die ze in het verleden heeft gedaan, geen enkele manier om haar met schuldgevoelens te overladen. Vroeger bracht ik terloops, onder het genot van een kopje thee, een wreedheid van haar te berde en dan zag ik een nadenkende uitdrukking over haar gezicht glijden. Nu kan ze zich meestal niet meer herinneren waar ik het over heb; haar ogen blikken in de verte, altijd vrolijk. Iedereen die hiervan getuige is, zal mijn hand even aanraken en fluisteren: 'Zo is het wel genoeg. Ze weet het niet meer, het arme mens.'

De sympathie die ze bij anderen wekt, roept bij mij iets venijnigs op.

Een jaar geleden vermoedde ik al iets, toen ze 's nachts door het huis begon te dwalen. Kashta, haar hulp, belde me dan angstig op.

'Je moeder zoekt plastic onderleggers,' zei Kashta op een keer. 'Voor het geval je in bed plast.'

Ik haalde de telefoon een stukje bij mijn oor vandaan en zocht op het nachtkastje naar mijn bril. Naast me sliep mijn man gewoon door, zijn neon oordoppen gloeiden op in het donker.

'Ze zal wel aan het dromen zijn,' zei ik.

Kashta leek daar niet zo van overtuigd. 'Ik wist niet dat je vroeger in bed plaste.'

Ik legde de telefoon neer en deed de rest van de nacht geen oog meer dicht. Zelfs in haar waanzin was mijn moeder erin geslaagd me te vernederen.

Op een dag belde de vloerenveegster aan en Ma wist niet wie ze was. Er waren meer incidenten, bijvoorbeeld toen ze was vergeten hoe ze de elektriciteitsrekening moest betalen en toen ze haar auto op een verkeerde plek neerzette in de parkeergarage onder haar flat. Dat was een half jaar geleden.

Soms denk ik dat ik het einde kan zien, als ze nog slechts een rottende plant zal zijn. Vergeten hoe ze moet praten, hoe ze haar blaas in bedwang moet houden en uiteindelijk hoe ze adem moet halen. De degeneratie van de mens gaat met horten en stoten, maar keert nooit om.

Mijn man Dilip oppert dat haar geheugen misschien nu en dan opgefrist moet worden. Daarom schrijf ik verhaaltjes uit mijn moeders verleden op papiertjes en verstop die in allerlei hoeken en gaten in haar appartement. Af en toe vindt ze er een en dan belt ze me lachend op.

'Ongelooflijk, dat een kind van mij zo'n slecht handschrift heeft.'

Op de dag dat ze de naam kwijt was van de weg waar ze al twintig jaar woonde, belde Ma me op om te zeggen dat ze een pak scheermesjes had gekocht en niet bang was om die te gebruiken als de situatie verder verslechterde. Toen barstte ze in huilen uit. Door de hoorn hoorde ik auto's toeteren, mensen roepen. De straatgeluiden van Poona. Ze begon te hoesten en raakte de draad kwijt. Ik kon de uitlaatgassen van de autoriksja waar ze in zat bijna ruiken, de donkere rook die hij uitstootte, alsof ik naast haar stond. Even voelde ik me rot. Het moet de ergste vorm van lijden zijn, je bewust te zijn van je eigen aftakeling, de bezoeking om dingen weg te voelen glippen. Aan de andere kant wist ik dat het een leugen was. Mijn moeder zou nooit zoveel geld uitgeven. Een heel pak scheermesjes, als je er aan één genoeg had? Ze had altijd al de neiging gehad om haar emoties publiekelijk te etaleren. Ik besloot dat ik de situatie het best kon oplossen met behulp van een soort compromis: ik zei tegen mijn moeder dat ze zich niet zo moest aanstellen, maar noteerde het voorval, zodat ik de scheermesjes later kon opzoeken en wegdoen.

Ik heb een heleboel dingen over mijn moeder opgeschreven: het tijdstip waarop ze 's avonds in slaap valt en haar leesbril langs haar vettige neus omlaag glijdt, het aantal bladerdeeghapjes van Mazorin dat ze eet als ontbijt: al die details heb ik bijgehouden. Ik ken de verantwoordelijkheden die uit de weg zijn gegaan en weet waar het verhaal is opgepoetst.

Soms, als ik bij haar op bezoek ga, vraagt ze me vriendinnen te bellen die al lang dood zijn.

Mijn moeder was iemand die recepten uit haar hoofd kende als ze ze één keer had gelezen. Ze wist precies welk theemengsel andere mensen thuis zetten. Onder het koken pakte ze blindelings en zonder opkijken de juiste flessen en massala's.

Ma herinnerde zich de techniek waarmee haar burens, een familie die behoorde tot de Memongemeenschap, tot afgrijzen van de jainistische huisbaas geiten slachtten gedurende het Offerfeest op het balkon boven het oude appartement van haar ouders, en dat de ruwharige islamitische kleermaker haar een keer een roestige kom gaf om het bloed in op te vangen. Ze beschreef me de metalige smaak en hoe ze haar rode vingers had afgelikt.

‘Dat was voor het eerst dat ik iets niet-vegetarisch proefde,’ zei ze. We zaten aan het water in Alandi. Pelgrims wasten zich en nabestaanden lieten as in het water wegdrijven. De vunzige rivier stroomde haast onzichtbaar en had de kleur van verrotting. Ma had het huis uit gewild, weg van mijn grootmoeder, weg van geklets over mijn vader. We zaten tussen twee perioden in: nádat we uit de ashram waren vertrokken en vóórdát ze me naar een kostschool zouden sturen. Mijn moeder en ik hadden even een wapenstilstand, en ik geloofde toen nog dat het ergste achter ons lag. Ze vertelde me niet waar we in het donker naartoe gingen en ik kon het papier niet lezen dat op de voorkant van de bus was geplakt waar we in stapten. Mijn maag trok samen, bang dat we weer zouden verdwijnen vanwege een nieuwe bevlieging van mijn moeder, maar we bleven in de buurt van de rivier waar de bus ons afzette, en toen de zon opkwam vormde het licht regenbogen in de olieplassen die zich op het wateroppervlak hadden verzameld. Zodra het warm werd, keerden we terug naar huis. Nani en Nana waren over hun toeren, maar Ma zei dat we het terrein van de compound waar we woonden niet hadden verlaten. Ze geloofden haar omdat ze dat wilden, hoewel haar verhaal onwaarschijnlijk was aangezien de compound waarin hun huis stond niet groot genoeg was om te verdwalen. Ma vertelde het met een glimlach; liegen ging haar vlotjes af.

Het maakte indruk op me dat ze zo goed kon liegen. Een poos lang wilde ik het ook kunnen; het kwam me voor als de enige nuttige eigenschap die ze bezat. Mijn grootouders vroegen de bewaker ernaar, maar hij kon niets bevestigen: hij zat vaak onder werktijd te slapen. En zo bleven we in deze patstelling steken, zoals nog zo vaak zou gebeuren, iedereen hield vast aan zijn leugens, ervan overtuigd dat hun eigen belangen zouden zegevieren. Toen ik er later nog eens naar werd gevraagd, herhaalde ik mijn moeders verhaal. Ik had nog niet geleerd wat een eigen mening was. Ik was nog zo dociel als een hond.

Soms heb ik het over Ma in de verleden tijd, hoewel ze nog leeft. Dat zou haar pijn doen, als ze het zich lang genoeg kon herinneren. Op dit ogenblik is Dilip haar lieveling. Hij is een ideale schoonzoon. Als zij elkaar zien, hangen er geen verwachtingen om hen heen. Hij weet niet hoe ze vroeger was, hij accepteert haar zoals ze is, en hij stelt zich met plezier opnieuw voor als ze zijn naam is vergeten.

Ik wilde dat ik ook zo kon zijn, maar de moeder die ik me herinner doemt op en vervliegt voor mijn ogen, een pop op batterijen waarvan het mechaniek hapert. De pop wordt zielloos. De betovering is verbroken. Het kind weet niet wat echt is en waar het op kan rekenen. Misschien wist ze dat wel nooit. Het kind huilt.

Ik wilde dat in India euthanasie onder doktersbegeleiding toegestaan was, zoals in Nederland. Niet alleen voor de waardigheid van de patiënt, maar voor iedereen eromheen.

Ik zou bedroefd moeten zijn in plaats van boos.

Soms huil ik als er niemand in de buurt is; ik rouw, maar het is te vroeg om het lichaam te verbranden.

De klok aan de muur van de wachtkamer bij de dokter trekt mijn aandacht. De grote wijzer staat op de één. De kleine wijzer staat tussen de acht en negen. Deze configuratie blijft dertig minuten lang onveranderd. De klok is een verdwijnend overblijfsel uit een andere tijd, kapot, nooit vervangen.

Het meest duivelse deel is de secondewijzer, die als een toverstokje het enige bewegende onderdeel van de klok is. Niet alleen vooruit, maar ook achteruit, heen en weer op onregelmatige tijdstippen.

Mijn maag rommelt.

De andere wachtenden zuchten hoorbaar als de secondewijzer er helemaal mee ophoudt, maar die doet alleen maar even net alsof hij dood is en begint dan opnieuw. Ik neem me voor om er niet naar te kijken, maar het tikkende geluid weerklinkt door de hele wachtkamer.

Ik kijk naar mijn moeder. Ze zit in haar stoel te suffen.

Ik voel het geluid van de klok door mijn lichaam resoneren, mijn hartslag veranderen. Het is geen tik-tak. Een tik-tak is alomtegenwoordig, een hartslag, een ademstoot, een woord. Een tik-tak bevat biologische resonantie, iets wat ik kan internaliseren en negeren. Dit is een tik-tik-tik, gevolgd door een stilte en een tok-tik-tok.

Ma's mond zakt open, vormeloos als een papieren zak.

Door het ribbeltjesglas zie ik een groepje ondersteunend personeel om een smal bureau luisteren naar een radioverslag van een testcricketwedstrijd. Ze juichen, koesteren zich in de glorie die door de luidspreker wordt overgebracht. Het tikken verandert weer.

In de spreekkamer van de dokter worden we geconfronteerd met een ander soort klok. Deze tekent hij op een vel wit papier, met weglating van de cijfers.

‘Vul deze eens in, mevrouw Lamba,’ zegt hij tegen mijn moeder.

Ze pakt het vulpotlood uit zijn uit hand en begint met de één. Als ze bij vijftien komt, kapt hij haar af.

‘Kunt u me zeggen welke dag het vandaag is?’

Ma kijkt beurteling van mij naar de dokter. Ze haalt haar schouders op bij wijze van antwoord, de ene hoger dan de andere, ergens tussen ophalen en schokschouderen in. Elk teken van haar fysieke aftakeling voelt weerzinwekkend. Ik kijk naar de beige muren. De diploma’s van de dokter hangen scheef.

‘Of het jaar?’

Mijn moeder knikt langzaam.

‘Dat begint met de eeuw en daarachter het jaartal,’ zegt hij.

Ze doet haar mond open en haar lippen hangen slap, als die van een vis. ‘Negentien...’ begint ze en ze kijkt in de verte.

De dokter houdt zijn hoofd scheef. ‘Tweeduizend bedoelt u, denk ik.’

Ze beaamt het en glimlacht naar hem alsof ze trots is op een geleverde prestatie. De dokter en ik kijken elkaar vragend aan.

Hij gaat verder en zegt dat er in speciale gevallen vloeistof uit het ruggenmerg wordt afgenomen, maar dat hij nog niet heeft vastgesteld of Ma een speciaal geval is. In plaats daarvan maakt hij scans, prikt bloed, controleert openingen en klieren, en houdt de scan van haar hersenen tegen een lichtbak. Hij analyseert schaduwen en patronen, en kijkt of er zwarte gaten zijn. ‘Ze heeft de hersenen van een jonge vrouw,’ zegt hij nadrukkelijk. ‘Een brein dat doet wat het moet doen.’

Ik vraag wat een brein moet doen. Neuronen vuren en elektrische stroompjes laten knetteren?

Hij knijpt zijn ogen samen en geeft geen antwoord. Door de

spieren in zijn kaak heeft hij een vierkant hoofd en een lichte overbeet.

‘Maar mijn moeder is vergeetachtig,’ zeg ik.

‘Ja, dat is waar,’ zegt hij, en ik hoor nu dat hij een beetje slist. De dokter tekent op een nieuw vel de vorm van een wolk die de hersenen moet voorstellen. Hij haalt de pen te vlug van het papier af en de rondingen raken elkaar niet aan de uiteinden, alsof de wolk lekt. ‘We moeten cognitieve achteruitgang verwachten die zich uit in geheugenverlies en persoonlijkheidsveranderingen. Het zal niet heel anders zijn dan wat we nu zien. Wat ú nu ziet,’ verduidelijkt hij. ‘Het is onduidelijk hoeveel uw moeder ervan merkt.’

Met een potlood geeft hij de gedeelten aan waar de synaptische functie verslechtert, waar de neuronen afsterven. De smetteloos witte wolk begint er vol uit te zien. De opening daar waar hij de vorm niet heeft afgemaakt lijkt een geluk bij een ongeluk te zijn, een manier om een beetje lucht binnen te laten. De neocortex, het limbisch systeem en de subcorticale regio's zijn in kaart gebracht met slordige halen. Ik zit er passief bij.

De hippocampus is de opslagplaats van herinneringen en bij deze ziekte worden die bewaarplaatsen geleegd. Langetermijnherinneringen kunnen niet worden gevormd, het kortetermijngeheugen vervluchtigt. Het heden wordt iets flinterduns wat enkele ogenblikken later nooit lijkt te zijn gebeurd. Naarmate de hippocampus verslechtert, kan ruimte er anders gaan uitzien, verwrongen.

‘Heeft ze ooit ernstig hoofdletsel gehad, voor zover u weet? Is ze ooit, voor zover u bekend is, langdurig aan giftige stoffen blootgesteld geweest? Misschien aan zware metalen? Heeft iemand anders in de familie geheugenproblemen gehad? Of problemen

met het afweersysteem? Het spijt me, maar we moeten ook vragen naar hiv en aids.'

De vragen rollen uit zijn mond, sneller dan ik ze kan beantwoorden, en ik begrijp dat het er uiteindelijk weinig toe zal doen wat ik zeg. Uiterste zorgvuldigheid zal niets veranderen aan wat we in deze spreekkamer hebben besproken, en Ma's voorgeschiedenis zal niet van invloed zijn op haar diagnose.

In de rondingen van de wolk tekent hij een sterretje. Ernaast schrijft hij 'amyloïde plaques'. Dit zijn opeenhopingen van eiwitfragmenten die gewoonlijk in de hersenen van alzheimerpatiënten voorkomen.

'Hebt u er een op de scan gezien?' vraag ik.

'Nee,' zegt hij. 'Nog niet tenminste. Maar uw moeder is vergeetachtig.'

Ik zeg dat ik niet begrijp hoe dat kan en bij wijze van antwoord schrijft hij een aantal farmaceutische producten op die ervoor verkrijgbaar zijn. Donepezil is het populairst. Hij omcirkelt het drie keer.

'Wat zijn de bijwerkingen?'

'Hoge bloeddruk, hoofdpijn, maagproblemen, depressie.' Hij kijkt naar het plafond en knijpt zijn ogen tot spleetjes om zich er nog meer te herinneren. Op de tekening zien de amyloïde plaques er niet zo erg uit. Het is bijna magie, een enkele kluwen garen. Dit zeg ik hardop en een seconde later heb ik er al spijt van.

'Breit ze?' vraagt hij.

'Nee. Ze heeft een hekel aan alles wat ook maar riekt naar huishoudelijk werk. Behalve koken. Ze kookt geweldig goed.'

'Dat zal niet veel helpen. Het is bekend dat recepten heel moeilijk precies te onthouden zijn. Breien kan daarentegen delen van de hersenen omzeilen wanneer het spiergeheugen wordt.'

Ik haal mijn schouders op. ‘We zouden het kunnen proberen. Maar het idee zal haar niet aanstaan.’

‘Bij haar staat niets meer vast,’ zegt hij. ‘Ze kan morgen wel een heel ander persoon zijn.’

Op weg naar de deur vraagt de dokter of we familie zijn van ene dokter Vinay Lamba, een belangrijk iemand in een topziekenhuis in Bombay. Ik zeg van niet en hij kijkt teleurgesteld, vindt het jammer voor ons. Ik vraag me af of het zou hebben geholpen als ik verwantschap had geveinsd.

‘Woont uw moeder met iemand samen, een echtgenoot of een zoon?’ vraagt hij.

‘Nee,’ zeg ik. ‘Ze woont alleen. Op dit moment.’

‘Niet op je nagels bijten,’ zegt Ma onderweg naar huis.

Ik leg mijn rechterhand weer op het stuur en probeer er geen vuist van te maken, maar mijn linkerhand gaat automatisch in de richting van mijn mond.

‘Ik bijt niet echt op de nagel, maar op de nagelriem.’

Ma zegt dat het verschil haar niets kan schelen en vindt het een schande dat mijn vingers er zo uitzien, juist omdat ik altijd zoveel met mijn handen doe. De rest van de rit doe ik er het zwijgen toe en luister naar wat ze zegt, en dan naar hoe ze het zegt, het ritme en de haperingen van haar stem als ze niet zegt wat ze bedoelt, zich verspreekt, een reprimande ertussen werpt om haar eigen onzekerheid te verbloemen. Ze verontschuldigt zich, zegt dat ik verantwoordelijk ben voor mijn eigen fouten, bedankt me, zucht en wrijft over haar slapen. Haar lippen vertonen een deukje aan de zijkant van haar mond waar twee tanden ontbreken, en ze ziet eruit alsof ze iets bitters heeft gegeten.

Ik vraag mijn moeder tegen wie ze praat, maar ze geeft geen

antwoord. Ik werp een blik op de achterbank; je weet maar nooit.

In haar appartement drinken we thee met een volkorenbiscuitje erbij omdat dat haar lievelingskoekjes zijn en het een zware dag is geweest. Ik vraag Kashta een pasta te bereiden van honing en gember voor mijn geprikkelde keel. Mijn moeder zit er zwijgend bij als ik deze opdracht geef.

‘Doe er wat verse kurkuma bij,’ zegt ze even later. ‘Een sliertje ter grootte van een babyvoorhuidje volstaat.’

Ze drukt haar duimnagel tegen het topje van haar wijsvinger om zo de precieze hoeveelheid aan te geven. Dan kijkt ze in haar theekopje, roert een ovaal in het firmament.

‘Praat alsjeblieft niet over voorhuidjes,’ zeg ik, terwijl ik de biscuitjes doormidden breek.

‘Wat is er mis met een voorhuidje? Doe toch niet zo preuts.’ Ze weet nog donders goed hoe ze me moet beledigen.

Het is behoorlijk rommelig in haar appartement. Ik doe de inhoud van drie zoutvaatjes bij elkaar in één. Op de vierpersoons-eettafel ligt een verzameling onaangerode kranten. Ma wil ze beslist bewaren, ze zegt dat ze er op een dag wel aan toekomt.

Ik leeg een zakje taugébonen van de markt op een plat metaalen bord en begin de sliertjes te scheiden van de boontjes. Kashta probeert het bord bij me weg te trekken, maar ik duw haar opzij. Als ik klaar ben, ga ik de taugéboontjes sorteren op kleur: legergroen, donkergrijs, beige. Mijn moeder kijkt naar de verschillende hoopjes en schudt haar hoofd. Ik laat mijn knokkels kraken en ga verder met sorteren. Ik weet dat het niets uitmaakt zodra ze in de pan liggen, maar nu ik eenmaal begonnen ben, kan ik niet meer stoppen, niet meer ophouden met verschillen te zoeken, totdat ze allemaal zijn waar ze moeten zijn, gecodeerd, omgeven door hun eigen familie.

Ma doet een dutje op de bank, en even zie ik voor me hoe ze eruit zal zien als ze doodgaat, als haar gezicht verslapt en de lucht haar longen verlaat. Ze is omringd door voorwerpen, paperassen, fotolijstjes gevuld met gezichten die ze in geen jaren heeft gezien. Tussen deze dingen ziet haar lichaam er levenloos en eenzaam uit en ik vraag me af of een optreden voor de buitenwereld iets vitaals in werking stelt, of de druk van een publiek het bloed doet pompen. Het is gemakkelijk om uit elkaar te vallen als er niemand kijkt.

Mijn oude kamer ligt los van de rest van het appartement, als een transplantaat van lichaamsvreemde huid. Ik heb een orde-ning, een symmetrie achtergelaten en die heeft zij niet weten uit te wissen. Aan de muur heb ik in identieke lijsten, met telkens vijf centimeter tussenruimte, zwart-wit tekeningen van gezichten opgehangen. Het bed is opgemaakt en ik ga met mijn handen over de lakens om de plooien glad te maken, maar die zijn in het textiel gestreken.

Sinds de laatste verkiezingen schreeuwt Ma tegen de televisie telkens als de nieuwe minister-president erop te zien is. Hij draagt zijn saffraankleurige mantel als het attribuut van een hindoe-god: met gestileerde plooien die altijd op dezelfde plek verkreukeld zijn. Hij is er de oorzaak van, zegt ze, dat zij nooit echte liefde heeft gekend.

Ik word wakker in het donker. Mijn mobiel licht op met een stuk of tien gemiste oproepen van Dilip. Uit de woonkamer komen lichtflitsen. Mijn moeder zit waarschijnlijk naar geluidloos bewegende monden op tv te kijken.

De lucht is donker, maar het industriële complex vijftien kilometer verderop verspreidt roze licht als een prelude op de zon.

Ma zit niet op de bank als ik mijn kamer uit kom, en aanvankelijk zie ik haar niet omdat ze met haar lichaam tegen het raam gedrukt achter de dunne gordijnen staat. De gewezen stof met grijs-wit paisleymotief versluiert haar gedeeltelijk, werpt schaduwen op haar lichaam. Door de stof heen zie ik haar donkere moeder-vlek, een uitgerekte cirkel op haar schouderblad, als de roos van een schietschijf op haar rug zitten. Haar borst beweegt niet, alsof ze niet ademt.

Ze is naakt en doet een stap achteruit om naar haar spiegelbeeld in de ruit te kijken. Ze kijkt naar het mijne als het naast het hare opdoemt, dan stapt ze heen en weer alsof ze het verschil niet kan zien. Tegenpolen lijken vaak op elkaar.

Ik raak Ma's elleboog aan en ze krimpt in elkaar. Dan wijst ze naar het televisiescherm, naar de man die ze het zwijgen heeft opgelegd met de afstandsbediening.

'Jullie spannen samen,' fluistert ze.

'Ma.' Ik probeer haar te kalmeren, weg te trekken bij het raam, maar ze deinst achteruit met verwilderde ogen en ik weet niet zeker of ze mijn gezicht herkent. Ze herstelt zich snel, maar die blik is genoeg om me de adem te benemen. Even wist ze niet wie ik was en op dat moment ben ik niemand.

Ik leid haar met zachte hand terug naar bed en bel de dokter. Zijn stem klinkt hees. Hoe kom ik aan dit nummer, wil hij weten. Ons telefoongesprek voelt opeens intiem, alsof ik een grens heb overschreden. Zijn vrouw moet naast hem liggen, gestoord in haar slaap. Ik stel me voor wat ze in bed aan hebben, hoe hun kleding gedurende de nacht omhoogschuift. Ik voel me vochtig worden tussen mijn dijen.

'Mijn moeder herkende me even niet,' zeg ik.

'Dat kan gebeuren. Het is een voortschrijdend proces, daar zul

je aan moeten wennen.' Hij klinkt alsof zijn tong te groot is voor zijn mond, zijn stem verradt ergernis en ik heb het gevoel dat ik gezakt ben voor een examen.

De hele dag neem ik in gedachten allerlei ideeën door. De wetenschap heeft nooit mijn belangstelling gehad, maar ik stel me open voor de stortvloed aan jargon.

Ik zoek de chemische samenstelling op van mijn moeders medicatie, een reeks van elegante hexagonen, en een molecuul van hydrogeenchloride die er als een staart aan hangt. Ik graaf de proeven met dieren op, diagrammen van rattenhersenen die werden geopend om de activiteit ervan in kaart te brengen. De tabletjes die ze moet innemen remmen de cholinesterase, een enzym dat de neurotransmitter acetylcholine afbreekt. Dit stimuleert hersenactiviteit die de symptomen van de ziekte zou moeten verminderen.

Acetylcholine die zich heeft opgebouwd in het lichaam kan toxisch zijn.

Acetylcholine zit in pesticiden en chemische wapens, die doorgaans zenuwgas genoemd worden.

Een lage dosering van iets kan een panacee zijn. Een hoge dosis kan fataal zijn.

Ik open een ander scherm. De *Helicobacter pylori* veroorzaakt maagzweren en kanker als hij zich ongeremd vermeerdert, maar als hij helemaal niet voorkomt in het lichaam van kinderen, gaat het aantal astmagevallen omhoog.

Ik wou dat matigheid een aangename staat was.

De lijst met bijwerkingen is langer dan de dokter deed voorkomen. Ik wil hem nogmaals opbellen, maar ik ben bang. Mijn relatie met hem is gespannen. Kan het wel een relatie worden

genoemd? Ik probeer hier uit alle macht niet te lang over na te denken.

Er bestaan chatgroepen die willen dat Donepezil uit de handel wordt genomen, ze noemen het middel onder andere inefficiënt. Krillolie wordt overal aanbevolen voor de gezondheid van de hersenen. De samenstelling van dit minuscule schaaldiertje heeft iets compleets, dit wezen dat zijn lichaam kan bewegen met behulp van pootjes die niets meer zijn dan draadjes. Krill is beter dan vis, en een afbeelding legt uit waarom: de hersenen geven de voorkeur aan de fosfolipide vorm van krillolie.

Ik schrijf de structuren en chemische formules van de olie op een schrijfblok, maar mijn tekeningen wijken af van de originelelen, ze zien er eerder uit als krill dan als moleculen. Het exoskelet is een delicate ethylester en drie vetzuren vormen zijn zwaaiende ledematen. Wanneer ik vervolgens de olie probeer te kopen, ontvang ik een waarschuwing dat het bedrijf niet verantwoordelijk is voor oponthoud bij de Indiase douane.

Ze waarschuwen dat de olie lichtgevoelig is en bederft bij hoge temperaturen.